

Ten eerste

Een Benthheimer landvarken neemt een hapje van een Japanse duizendknoop die groeit langs de spoorlijn bij station Oosterbeek.

Foto Marcel van den Bergh / de Volkskrant

Varkens als wapen tegen onkruid

Reportage Natuurlijke bestrijding

Hoe roei je de Japanse duizendknoop uit? Dit hardnekkige onkruid verdringt alles. Bij station Oosterbeek proberen ze het met hulp van varkens.

Van onze verslaggever
Rik Nijland

OOSTERBEEK Als een jong hondje rolt het gevlekte varkentje zich op haar zij om Norbert Mergen alle ruimte te bieden over haar buik te kroelen. 'Het zijn uiterst relaxte dieren, dat hoort bij dit ras', vertelt de geestelijk vader van een experiment langs de spoorlijn Utrecht-Arnhem. Bij station Oosterbeek, is dit voorjaar een halve hectare tussen rail en villawijk ingericht voor zes jonge bonte Benthheimer landvarkens. Om de haverklap stoppen automobilisten en stappen fietsers af, om knorrend te worden verwelkomd. Nederland zit propvol varkens, maar zelden zo in het zicht.

Deze halfwas dieren hebben een missie uit te voeren: het bestrijden van Japanse duizendknoop, een hardnekkig onkruid dat hier langs het spoor welig tiert, maar ook elders in Nederland en in andere Europese landen de inheemse flora verdringt. Vooral in Groot-Brittannië heeft de plant een slechte reputatie. Een hypotheek kan worden afgeblazen als er Japanse duizendknoop in de tuin staat.

'Dergelijke probleemverhalen kennen we hier nog niet, maar het is wel zo dat waterschappen, gemeenten en natuurorganisaties met de handen in het haar zitten bij de bestrijding', vertelt Jan Oldenburger van Probos, een kennisinstelling voor bosbeheer in Wageningen. Eigenlijk is Japanse duizendknoop, legt Oldenburger uit, een verzamelnaam voor drie verwante soorten duizendknoop. Levenskrachtige zaden zijn zeldzaam, maar daar staat een fenomenale groei kracht van het wortelstelsel tegenover.

'Vooral waterschappen maken zich zorgen', aldus Oldenburger. 'Onder meer vanwege het wortelstelsel van de duizendknoop die de stabiliteit van dijken en oevers kan aantasten. Maar ook andere groenbeheerders beginnen meer en meer de problemen te zien. De plant staat nu bijvoorbeeld in de middenberm van de A12. Gras is daar geen probleem, dat komt niet boven de vangrail uit, maar met Japanse duizendknoop moet je om de haverklap maaien.'

Op verzoek van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit voert Probos een vierjarige praktijkproef uit hoe de plant een kopje kleiner kan worden gemaakt. 'Na een oproep hadden we in een mum van tijd meer dan honderd proeflocaties verspreid over het land.'

Op deze percelen worden diverse bestrijdingsvarianten beproefd. De gemeente Renkum, waar Oosterbeek onder valt, doet mee met de proef van Probos, maar zet als extraatje de varkens in. Norbert Mergen, al jarenlang enthousiast fokker van bonte Benthimmers, een zeldzaam varkensras uit Twente, kwam op het idee. 'Mijn vrouw en ik hadden Japanse duizendknoop op ons terrein. Die is door onze varkens uitgeroeid. Toen ik dat vertelde aan wethouder Wendy Ruwhof was zij enthousiast. Daarna is Sjef Meijman van het project Het Varkenshuis erbij gehaald omdat hij ervaring had met het plaatsen van varkens in woonwijken. Hij heeft ook de biggen geleverd.'

Volgens André Menting, beleidsmedewerker groen en landschap van de gemeente, dient het project nog een ander doel. 'We willen ook onze voedselketen inzichtelijker maken. Op deze manier doordringen we mensen ervan dat dat anonieme plakje vlees in de supermarkt ooit een dier is geweest.' Voorwaarde was wel, vertelt hij, dat de buurt akkoord zou gaan. 'Dit experiment was geen volksofstand waard. Eigenlijk gebeurde het omgekeerde; de omwonenden reageerden enthousiast.'

Tijdens een voorlichtingsavond meldden zich twaalf omwonenden als hulpboer. Zij houden een oogje in

het zeil en geven zo nodig voer. 'Gaaf hoor dat de gemeente zijn nek uitsteekt voor zo'n natuurlijke bestrijdingsmethode', zegt hulpboer Colin Cleeren (41). 'Het is leuk om mee te doen. Ik heb nog geen wanklank gehoord. Het grootste probleem is dat ook anderen zich ermee bemoeien en de dieren bijvoeren.'

Mede daardoor hebben de bonte Benthimmers hun hoofdtak behoorlijk verwaarloosd. Ook zaten er lekkernijen in de grond, zoals kastanjes, speenkruid en berenklauwscheuten. 'Het terrein was te groot voor zes biggen, daar hebben we ons op verkeken', zegt Mergen.

'Bovendien staat Japanse duizendknoop niet bovenaan hun voorkeurslijstje. Gelukkig willen varkens de hele dag door eten. Inmiddels zijn ze er wel degelijk aan de planten begonnen en wroeten ze naar de wortels.'

In principe eindigt de proef dit najaar en gaan de varkens dan naar de slacht. Prima, vindt hulpboer Cleeren: 'Die beesten hebben een prachtig leven gehad; van mij mogen ze op de barbecue', maar in het schriftje waarin bezoekers hun reactie kunnen geven, broeit alsnog een volksofstand. 'Ze zijn lief dus ze moeten blijven', verwoordt Ruben (9) de gangbare opinie.

Gelukkig willen ze de hele dag door eten

Norbert Mergen bedenker van het experiment met de landvarkens

Future Cities

Wat broeit er nu in de wereldsteden van morgen?

In 2050 woont driekwart van de wereldbevolking in een stad. Wat zijn de wereldsteden van de toekomst? Wat doen ze goed? En wie zijn de hoofdrolspelers in deze verandering?

Beleef de steden van de toekomst en ontmoet pioniers, visionairs en jong talent. In video, foto's, tekst en audio op vk.nl/futurecities

■ Deel I Kinshasa, het Parijs van Afrika 2025

